

שם ביה"ס:

בית חינוך ירקון

ישוב:

מ.א דרום השרון

תחום הדעת:

מדעי החברה

מס' יחידות לימוד:

5 יחידות לימוד

סמל מוסד:

מתאימי התכנית:

ליאור אופריכט, דנה

פלג כהן

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית

אגף א' לפיתוח פדגוגי

תאריך אישור

תשפ"א

משפטים

התכנית מבוססת על התכנית הייחודית
במשפטים של תיכון העמית, ראשון לציון

תוכן העניינים

- 3.....תיאור מאפייני בית הספר והסביבה החברתית-תרבותית שלו
- 4.....סיבות והנמקות לפיתוח התכנית וייחודיות התכנית מול תכניות קיימות
- 5.....היקף השעות ומספר יחידות הלימוד של התכנית
- 6.....הצגת כותב התוכנית, שותפיו ותיאור כישוריהם
- 8.....תיאור קהל היעד של התוכנית
- 8.....התפיסה הרעיונית של התוכנית
- 8.....פירוט המטרות הכלליות של התוכנית
- 10.....ראשי פרקים של מיקוד הנושאים הנלמדים ודרכי ארגון התוכן
- 42.....דרכי הערכה כלליות של התלמידים
- 43.....נספח – דוגמאות לחלופות הערכה ומחווניים
- 47.....ביבליוגרפיה

מסמך עקרונות לתוכנית ע"פ הוראות חוזר מנכ"ל תשע"ד2(א)

א. תיאור מאפייני בית הספר והסביבה החברתית-תרבותית שלו

בית חינוך ירקון הינו בית ספר שש-שנתי הממוקם בדרום השרון במתחם המועצה האזורית דרום השרון. בבית הספר לומדים תלמידים מ-22 ישובים, מושבים, קיבוצים וישובים קהילתיים בדרום השרון.

בית הספר מוביל בהישגים הלימודיים והערכיים. **בשנים האחרונות, שיעורי התלמידים הזכאים לבגרות בביה"ס עומדים על 98%**. אחוז גבוה מהתלמידים לומדים במסלולי מצוינות מדעית.

בית הספר זכה בפרס ארצי על הובלה בחינוך הערכי. כ-60 אחוזים מתלמידי בית הספר פעילים בתנועות נוער, ואחוז דומה מסיימים עם תעודת בגרות חברתית. כ-40 אחוזים ממסיימי בית הספר יוצאים לשנות שרות ומכינות קדם צבאיות.

בשנת הלימודים הנוכחית, תשפ"א, לומדים בבית הספר 1449 תלמידים, מהם 690 תלמידים בחטיבת הביניים ו-759 תלמידים בחטיבה העליונה. הצוות החינוכי מונה כ-150 מורים מקצועיים ומחנכים.

בחטיבת הביניים קיימות מספר כיתות:

כיתה מדעית, כיתת חינוך מיוחד והיתר כיתות הטרוגניות.

הלימודים בחטיבה העליונה ממשיכים את הלימודים בחטיבת הביניים ומהווים יחידה רציפה הן בתכניות הלימודים, הן בצוותי ההוראה והן בתחום החברתי-ערכי.

בחטיבה העליונה קיימות מגוון רחב של אשכול מגמות:

באשכול המדע והטכנולוגיה: רובטיקה, ביו-רפואה, ביוטכנולוגיה, הנדסת תוכנה, מדעי המחשב, פיזיקה, כימיה וביולוגיה.

באשכול האומנות: קולנוע, מוזיקה ואומנות.

באשכול מדעי החברה: דיפלומטיה באנגלית, סוציולוגיה, פסיכולוגיה, ניהול עסקי, ערבית וגיאוגרפיה.

תלמידי החטיבה העליונה נדרשים לבחור **שני מקצועות בחירה מוגברים לבגרות**.

אנו מעוניינים להרחיב את תחום מדעי החברה בבית ספרנו באמצעות תוכנית לימודים ייחודית במשפטים בהיקף 5 יח"ל.

התהליך החינוכי בבית הספר מבוסס על תמיכה פסיכו-פדגוגית הכוללת מערך ליווי על בסיס יומיומי של מחנכים ויועצים, המלווים את התלמידים ונמצאים איתם בתהליך החינוכי והלימודי. קשר זה מאפשר מתן מענה אישי לכל תלמיד.

כאמור, בית חינוך ירקון מוביל ומצטיין גם בנתוני **הבגרות החברתית**. אחוז ניכר מתלמידי בית הספר שותפים בתנועות נוער וכל תלמידי התיכון משובצים **במסגרות התנדבות**. כ-70 אחוזים מתוכם אף מסיימים עם תעודת בגרות חברתית. **החינוך החברתי** נמצא בליבו של התהליך החינוכי הבית ספרי.

שעות רבות מוקצות **לפעילויות חברתיות ערכיות**. כחלק מהתרבות הבית ספרית, החינוך הערכי בא לידי ביטוי במעגלי שיח מורים-תלמידים, הכוללים סדנאות והרצאות בנושא החברה הישראלית, סיורים, טיולים ועוד. כמו כן, בית הספר מקדם פדגוגיה חברתית שמשמעותה המרכזית הכנסת שיח של דילמות ואקטואליה במערכי שיעור שונים. לשם כך, עוברים מורי בית הספר, מדי שנה, השתלמויות לקידום הפדגוגיה החברתית.

בית הספר נמצא גם בתוכנית מארג הבאה לקדם חינוך לזהות יהודית ישראלית, ציונית ודמוקרטית.

אלטרואיזם, זולתנות בעברית תקנית, הינו מושג אשר משמעותו "דאגה לזולת כעיקרון של התנהגות"¹. ערך זה משתלב בחזון הבית ספרי לטיפוח רוח ההתנדבות והמעורבות החברתית המקודמים בבית ספרנו, וזאת לקידום בחירה ערכית של התלמידים עצמם, כחלק בלתי נפרד מן הקהילה, ולא ככורח הנכפה עליהם על ידי המערכת. **אדם אשר רואה בהתנדבות ערך לא יהיה אדיש לזולתו בעת צרה, יפתח מצפון חברתי, דאגה לאחר, חוש צדק ולא יהסס לעזור לאדם אחר בעת צרה.**

הואיל ואנו רואים בתוכנית הלימודים במשפטים חלק בלתי נפרד מן החזון והמארג החברתי-ערכי של בית הספר, אזי במסגרת תכנית זו פותח פרק לימוד ייחודי המשתלב עם הערכים הנ"ל בראי המשפט הישראלי. לשם כך, נכתב פרק לימוד העוסק **בחובת הצלה בדיון הישראלי** אגב דיון מעמיק בחוק לא תעמוד על דם רעך, תשנ"ח-1998, המצב המשפטי אשר קדם לו והוביל לחידוש הנ"ל בחקיקה, הלכת המשפט העברי בנושא זה והתייחסות לגישה הנוצרית (השומרונים הטוב), תהליך החקיקה, חוקים נוספים המעודדים עזרה הדדית, עבירת אי מניעת פשע בהקשר לרצח יצחק רבין ז"ל וכן דיון בנושא חובת הצלה על רקע עבירת האינוס בהתייחס לסוגיית "העומדים מן הצד" בסיטואציה של אונס קבוצתי.

ב. סיבות והנמקות לפיתוח התכנית וייחודיות התכנית מול תכניות קיימות

לצד האשכול המדעי-טכנולוגי בבית הספר המציע מגוון רחב של מגמות לימוד, אנחנו מעוניינים להרחיב את אשכול מדעי החברה ולאפשר לתלמידים אפיק לימודים עיוני נוסף אשר יגוון את אפשרויות הבחירה שלהם, ובאמצעותו יוכלו למצוא עניין ולמשש את עצמם בצורה מיטבית. זאת נעשה באמצעות הפעלת תכנית לימודים ייחודית **במשפטים**.

העניין בתכנית זו לא נולד בחלל ריק, אלא צמח מן השטח, היינו מן התלמידים עצמם אשר הביעו בפני מחנכי כיתות ט' עניין רב בפתיחת מגמת משפטים. מסר זה הועבר להנהלת בית החינוך אשר נענתה לבקשה. השילוב בין המעבר הקרוב לתיכון של בוגרי חטיבת הביניים והרצון לבחור במגמה בעלת עניין, לבין לימודי האזרחות בכיתה ט' המתאפיינים בבית ספרנו בחיבור חזק לאקטואליה ולמקורות משפטיים, גירו את יצר הסקרנות והעניין של התלמידים.

בנסיבות אלה - לא רק זכות נפלה בחלקו של בית החינוך, אלא אף חובה לפעול, לספק, לאתגר ולעודד יצר זה ולעשות להקמת **מגמת משפטים** במסלול עיוני.

התוכנית כוללת פרק לימוד בהיקף של 50 ש"ש אשר פותח ונכתב במיוחד, כפי שצוין כבר לעיל, בנושא של **חובת הצלה בדיון הישראלי**. אין המדובר אך באזכור של חוק לא תעמוד על דם רעך וציון החובות הנגזרות ממנו, אלא בדיון מעמיק ונרחב אודות גלגולו של החוק והצורך בו, אגב הכרת השיח בין הרשות השופטת לרשות המחוקקת, תהליכי החקיקה בכנסת (כולל הדיונים במליאה ובוועדת חוקה, חוק ומשפט), השפעת מאפיינים יהודיים על החקיקה הישראלית וכן התייחסות של המסורת הנוצרית לסוגיה. היקפו וייחודו של הפרק גם בכך שלא הסתפקו אך בחוק הנ"ל, כי אם

¹ <https://hebrew-academy.org.il/keyword/%D7%96%D7%95%D6%BC%D7%9C%D6%B8%D7%AA%D6%B8%D7%A0%D7%95%D6%BC%D7%AA>

הרחבנו וכללנו דברי חקיקה נוספים, מתחומים שונים, המהווים כלים לעידוד הושטת עזרה ובמקרים מסוימים גם חובה, כגון בדיני התעבורה.

ייחודו של הפרק הנ"ל הינו גם בעיסוק ישיר בשתי סוגיות מרכזיות וכואבות בציבוריות הישראלית, וזאת אגב הרחבת העיסוק בחובת ההצלה והושטת עזרה לזולת. ראשית, רצח רבין אשר הותר עד היום פצע פתוח בחברה הישראלית והמתקשר לעניינינו דרך סעיף החוק העוסק באי מניעת פשע. הפרק כולל עיסוק בעבירה פלילית זו אגב הרשעתה של מרגלית הר שפי באי מניעת רצח רבין. שנית, נושא אשר למרבה הצער התרחש אך בקיץ האחרון, ולא בפעם הראשונה, והוא פרשת האונס הקבוצתי באילת. הפרק סוקר את עבירת האיננוס תוך מתן התייחסות לנושא האונס הקבוצתי, דרך פרשת האונס בקיבוץ שמרת וצפייה בסרט "הנאשמים", כאשר הדגש הינו על אחריות העומדים מן הצד, אלה שהיו שם, שמעו, ראו - ולא עשו דבר.

לאור חזון ביה"ס, אנו שואפים לטפח בקרב תלמידינו חשיבה הומניסטית, עצמאית וביקורתית, דוגלים בקידום של מנהיגות, אהבת האדם, מוסר ויושרה ומקדמים את ערכי הסובלנות וקבלת האחר. אנו מאמינים כי מחנך משמעותי הוא זה המכוון את תלמידיו למיטת יכולותיהם, לפיתוח חוסן נפשי ולשליטה בכישורי החיים שיסללו את דרכם להיות אנשים מאושרים יותר ולאזרחים מעורבים בחברה אליה הם משתייכים וקשובים לצורכי הזולת. כל זאת אגב תהליכי למידה מעשירים ומגוונים המזמנים שיח וחשיבה מעמיקה בתכנים שונים. תוכנית זו, על מגוון רבדיה, מאפשרת לתלמידים ללמוד תחום לימודי אקטואלי, מאתגר ומרתק, בו הם רוכשים כלים וידע משפטיים והבנת תהליכים משפטיים המתרחשים במישור הציבורי, האזרחי והפלילי.

תוכנית לימודים זו מתבססת על תוכנית לימודים ייחודית במשפטים בהיקף של 5 יח"ל, המופעלת בקריית החינוך "העמית", ראשון לציון. ניתן אישור על ידי מנהלת קריית החינוך "העמית", הגב' יפה ליבה, להתבסס על תוכנית הלימודים במשפטים, ואנו מודים לה על כך. התכנית הותאמה לבית ספרנו כאשר, בין היתר, התווסף הפרק הייחודי שהוזכר לעיל בנושא חובת ההצלה בדין הישראלי המיועד לכיתה יב'².

ייחודה של תוכנית הלימודים הינה במתן התייחסות לתחום המשפט האזרחי-מסחרי, ועם זאת תוך מתן מקום להתייחסות ערכית-מוסרית במסגרת המשפט, ואשר בין היתר, ניתן לה דגש רחב בפרק הייחודי כאמור לעיל. תחום המשפט האזרחי-מסחרי מהווה את הבסיס הנורמטיבי, החוקי והמשפטי להתנהלות האדם בחיים המודרניים ובמציאות של ימינו. פרקי הלימוד העיקריים הנלמדים בתוכנית – דיני חוזים, דיני עבודה ודיני תאגידים – מהווים נדבך חשוב במשפט האזרחי-מסחרי.

התשתית המשפטית עליה נשענת תוכנית הלימודים מתייחסת למקורות המשפט, למשפט הפלילי והמשפט החוקתי (אשר נלמדים יחדיו במסגרת פרק הלימוד "זכויות חשודים ונאשמים במהפכה החוקתית", כפי שמוסבר להלן), וכן הקניית ידע משפטי באמצעות למידת עמיתים במסגרת פרקי הלימוד "משפט מבויס", "קליניקה לסיוע משפטי" ו"הקייס המשפטי". כל אלו מאפשרים חשיפה אל יסודות עולם המשפט, הפרקטיקה המשפטית, המוסר והערכים, הבנת משמעות מבנה מערכת המשפט, רכישת כלים להתמודדות עם טקסטים משפטיים ועוד.

תוכנית הלימודים מאפשרת דרכי הוראה מגוונות מבחינה יצירתית, חדשנית ועצמאית של התלמיד בעולם המשפט, זאת ברוח הלמידה המשמעותית. משולבות דרכי הוראה מגוונות הכוללות סדנאות להכרת עולם המשפט, ניתוח מקורות משפטיים, סיורים לימודיים, צפייה בסרטים, למידת עמיתים, למידת חקר, ועוד. ברוח זו, מוצעות הערכות חלופיות מעשירות ומלמדות, הכוללות הגשת דו"ח סיור לימודי, דו"ח צפייה בסרט, חיפוש מקורות מידע משפטיים באינטרנט ובספרייה, ניהול דיבייט, הכנת מצגות, הנחית שיעור ועוד.

התלמידים בתוכנית משפטים יהיו מובילי המחר – מנהיגים ומעצבי המדיניות בחברה. מתוך תפיסה חינוכית זו, מוענקת לתלמידי התוכנית תשתית ידע, כלי ניתוח והבנה בהערכת המציאות בכלים משפטיים, מוסריים וערכיים – כל אלה מהווים בסיס איתן לפיתוח כישורי המנהיגות של דור העתיד, חוזקה של המדינה ופיתוחה במישורים רבים.

ג. היקף השעות ומספר יחידות הלימוד של התכנית

² מן התוכנית המקורית של תיכון "העמית" הושמט הפרק העוסק בדיני שטרות, ובמקומו הוכנס הפרק בנושא חובת הצלה.

תוכנית הלימודים הינה בת 5 יח"ל. התוכנית נפרסת על פני שלוש שנים, מכיתה י' ועד כיתה י"ב.

בכיתה י' לומדים התלמידים במסגרת של 30 שעות לימוד.
בכיתה יא' לומדים התלמידים במסגרת של 210 שעות לימוד.
בכיתה יב' לומדים התלמידים במסגרת של 210 שעות לימוד.

סה"כ 450 שעות לימוד. להלן ראשי הפרקים של הנושאים הנלמדים על פי מפתח שעתי:

כיתה	פרק לימוד	מחצית	שעות שבועיות
י	מקורות המשפט (א)	שנתי	30
יא	מקורות המשפט (ב)	א	10
	זכויות חשודים ונאשמים	א	40
	קייס משפטי (א)	א	20
	דיני חוזים	ב	50
	משפט מבויס	שנתי	90
יב	דיני עבודה	א	50
	דיני תאגידים	א	50
	חובת הצלה במשפט הישראלי	ב	50
	קייס משפטי (ב)	ב	60
סה"כ			450 ש"ש

ד. כותבי התכנית, והמורים המלמדים בתכנית

כאמור, קיבלנו אישור ממנהלת קרית חינוך "העמית", הגב' יפה ליבה, לאמץ את התוכנית ולעשות בה שימוש בבית ספרנו ואנו מודים לה ולכל העוסקים בכתיבת תוכנית זו מקרב לב על השיתוף.

התוכנית עברה התאמה לבית חינוך ירקון על ידי עו"ד ליאור אופריכט, עו"ד ונוטריון, מורה לאזרחות בבית הספר, אשר הינו בעל ידע והשכלה משפטית וחינוכית, ואשר פיתח וכתב את הפרק הייחודי בנושא חובת ההצלה בדין הישראלי.

עו"ד ליאור אופריכט – מורה בתוכנית, רכז המקצוע, מורה לאזרחות

- בעל תואר LLB במשפטים משנת 1999.
- עורך דין מוסמך וחבר לשכת עורכי הדין משנת 2000.
- בעל רישיון נוטריון משנת 2011.
- בעל תואר שני בהוראה M. Teach. במסלול (תעודת הוראה) אזרחות ומדעי החברה.
- מורה לאזרחות בבית החינוך בכיתות ט', יא', יב'.

עו"ד אופריכט עוסק בעריכת דין החל משנת 2000 ועד בכלל, וזאת במגוון התמחויות: ליטיגציה אזרחית, נזיקין וביטוח, חוזים, דיני עבודה, זכויות יוצרים, מתן ייעוץ משפטי שוטף ועוד. החל משנת 2019 משמש גם כמורה לאזרחות בבית החינוך.

דוא"ל: lior_auf@hotmail.com

עו"ד ליאור אופריכט יוביל את התוכנית בבית הספר.

שותפה להתאמת התוכנית: דנה פלג כהן – סגנית מנהלת, רכזת פדגוגית, מורה למדעי החברה והיסטוריה בבית חינוך ירקון.

- בעלת תואר B.A בחינוך.

- בעלת תעודת הוראה בהיסטוריה, אזרחות ומדעי החברה.
- בעלת תואר M.A בהיסטוריה מטעם אוניברסיטת תל אביב.

הואיל ובשנה הראשונה, התכנית תיושם בשכבה י' בלבד, אזי ניתן להסתפק בשלב ראשון במורה יחיד, רכז המקצוע הנ"ל.

בד בבד, יוזמנו מורים מצוות בית הספר להרצאות בתחומי התמחותם הנוגעים והמשיקים לתחומי התכנית. ביניהם:

- אזרחות ומעורבות חברתית: דביר קריב, מורה לאזרחות, יוצא שב"כ בנושא: דילמות מוסריות וזכויות מתנגשות; זכויות אדם בראי המצב הבטחוני.
- רפואה: ד"ר עופר שכטר, מורה במגמת ביו-רפואה, בנושא: אתיקה רפואית.

ה. תיאור קהל היעד (התלמידים) של התכנית

התכנית מיועדת לכל התלמידים.

אין המדובר בתכנית לבעלי הישגים לימודיים גבוהים דווקא, כי אם לכל תלמיד ותלמידה המגלים עניין באקטואליה, חברה, זכויות אדם ואזרח, פוליטיקה והממשק בין תחומים אלה.

למעשה, התכנית מיועדת לתלמידים, אשר רואים בתחום דעת זה כאחד משני מקצועות הבחירה אותו הם לומדים במסגרת לימודיהם בחטיבה העליונה. **יודגש כי במסגרת לימודיהם, תלמידים יכולים להגביר תוכנית אחת בלבד תחת מקצוע מדעי החברה: את התוכנית הייחודית במשפטים או את התוכנית הארציות במדעי החברה.** תלמידים המעוניינים במקצועות בחירה עיוניים אשר נלמדים במסגרת המסלול החברתי בתיכון, יכולים לבחור ללמוד בתוכנית משפטים.

הלמידה מתקיימת בקבוצות לימוד של עד 25 תלמידים בכיתת לימוד. בפרקי הלימוד המשלבים פרויקטים, כדוגמת "המשפט המבוים", נשאף לחלק כיתת לימוד של 25 תלמידים לשתי קבוצות לימוד.

ו. התפיסה הרעיונית של התכנית

בשנת 1996 התפרסם דו"ח ועדת קרמניצר,³ אשר עסק בהוראת מקצוע האזרחות בבתי הספר. בין היתר, נאמר שם:

"לא ניתן לחנך חינוך ממשי לאזרחות ללא עיסוק אינטנסיבי שוטף באקטואלי ובשנוי במחלוקת. יש לעודד את המחנכים, את המורים לאזרחות ואת כלל המורים לעסוק במתרחש, שהוא רלוונטי בתפיסת הלומדים וממקד באופן טבעי את תשומת לבם".

בחינוך לאזרחות, המשתרע כמובן מעבר ללימודי מקצוע האזרחות גרידא המוגבל בהיקפו ותכניו, יש באופן מובהק בחירה ערכית-חברתית אשר בית החינוך רואה לנכון להיות מעורב בה ולשתף בה

³ קרמניצר, מרדכי. משרד החינוך, התרבות והספורט. האגף לתוכניות לימודים. (1996). להיות אזרחים: חינוך לאזרחות לכלל תלמידי ישראל: דוח ביניים. ירושלים: משרד החינוך התרבות והספורט, האגף לתוכניות לימודים.

את תלמידיו. במסגרת זו, העיסוק האינהרנטי במציאות, באקטואליה, בשנוי במחלוקת והדרכים למציאות פתרון בדרכי שלום ועוד – כל אלה קשורים בטבורם לתחום המשפט.

השיח המשפטי הולך וצובר מקום נכבד בזירה הציבורית. השיח עוסק בזכויות לצד חובות, פעולות שהן בגדר החוק ופעולות שמפרות את החוק, ידיעות חדשותיות הקשורות לעולם המשפט, ועוד.

כיום, 25 שנה לאחר דו"ח ועדת קרמניצר שצוטט לעיל, אנו עדים למציאות טכנולוגית ואקטואלית בה כל מאורע מדווח מיידית דרך אמצעי המדיה השונים, אשר זמינותם אך בנגיעה על מסך בכף ידו של כל תלמיד. התלמידים חשופים ושותפים לשיח המשפטי, אשר מוצף במידע יתר אשר לעיתים הינו שגוי. חשוב למקד את השיח המשפטי, אשר מעלה סוגיות מהותיות של אסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה. למשל: הסקה מידיעות חדשותיות, השוואה בנעשה בישראל מול מדינות אחרות בעולם (משפט משווה), מיזוג של נתונים מידיעות חדשותיות שונות ועוד.

התוכנית מזמנת אפשרות לרתום את האקטואליה והמדיה להגברת מידת העניין בתכני הלימוד, לסייע באיתור והבנת האדנים המשפטיים עליהן נשען השיח הציבורי-חברתי-כלכלי-מסחרי, וחשוב מכל - תורם להעמקת הידע הכללי והביקורתי של התלמידים כאזרחים נבונים ומשפיעים.

התכנית כשלעצמה מעניקה לתלמידים יכולות לימודיות ומעשיות, אשר יאפשרו להם להתמודד עם אתגרי המאה ה-21 באמצעות כלים שירכשו במסגרת לימודיהם. המציאות מורכבת ולא ניתנת להתבוננות במבט חד ממדי. התלמידים ייחשפו לתוכנית לימודים הנוגעת בתחומים רבים הנושקים עם עולם המשפט, כגון: מגדר, רפואה, מדע, סוציולוגיה, כלכלה, חינוך, תרבות, מוסר, טכנולוגיה ועוד.

התלמידים גם עוסקים בפרקטיקה משפטית, שהיא חשובה מאוד בימינו. שני הפרויקטים הנלמדים במסגרת התכנית – "משפט מבוים" ו"קליניקה לסיוע משפטי" – מעניקים לתלמידים התנסויות רבות, כגון: עבודה בקבוצות, רכישת מומחיות בתחום ידע מסוים, יכולת מתן סיוע לזולת, ועוד.

ז. פירוט המטרות הכלליות של התכנית

מטרת העל

לפתח בקרב הלומדים מודעות חברתית לצד יכולות חשיבה יצירתית וביקורתית, המבוססת על ידע משפטי.

מטרות בתחום הידע

1. התלמידים ייחשפו למושגים משפטיים מעולם המשפט.
2. התלמידים ירכשו ידע בתחום הדעת "משפטים".
3. התלמידים יכירו גישות משפטיות שונות.
4. התלמידים ייחשפו לידיעות משפטיות אקטואליות המעסיקות את החברה הישראלית ואת העולם.

מטרות בתחום המיומנויות

(א) מיומנויות קוגניטיביות

1. התלמידים יבינו את המשמעות המילולית של טקסט כתוב.
2. התלמידים ישוו וימזגו מידע ממקורות טקסטואליים שונים.
3. התלמידים ישאלו שאלות ויחקרו כיוונים חדשים ולא צפויים.
4. התלמידים יבחנו השערות ויסיקו מסקנות.

מיומנויות תוך אישיות

1. התלמידים יגבשו דרכים להתמודדות עם משברים על ידי הפחתת גורם הלחץ או פתרון הבעיה.
2. התלמידים יזהו חוזקות, חולשות, נטיות והעדפות שלהם ויבינו כיצד ניתן לפתח אותן.
3. התלמידים יבינו את ההשפעה של הסביבה על סוג הרגש שלהם, עוצמתו ומשכו.
4. התלמידים יתמודדו עם כישלונות באמצעות סיגול אסטרטגיות אדפטיביות.

מיומנויות בין אישיות

1. התלמידים יכירו ויבינו את נקודת המבט של האחר ואת התנהגותו.
2. התלמידים יהיו מודעים לשונות ולדמיון בין אנשים מקבוצות שונות.
3. התלמידים יקשיבו וינהלו שיח מכבד גם במצבי קונפליקט.
4. התלמידים יזהו מתי אחרים זקוקים לעזרה וכיצד ניתן לסייע להם.

מטרות בתחום הערכים

1. התלמידים יעמיקו את תחושת המוסר האישי והחברתי לקיום צדק אמיתי.
2. התלמידים יעמיקו את תחושת הזהות, השייכות והגאווה לחברה הישראלית.
3. התלמידים יפתחו את חדוות הלמידה ואהבת תחום הדעת.
4. התלמידים יפתחו תחושת סובלנות כלפי דעות שונות.

ח. ראשי פרקים של הנושאים הנלמדים ודרכי ארגון התוכן

חומרי הלימוד של תכנית הלימודים נלקחו מחקיקה, פסיקה, ספרים, מאמרים משפטיים, כתבות אקטואליה, וכן חומרים המאפשרים על ידי משרד החינוך.

פרק 1: מקורות המשפט

הפרק נלמד במהלך כיתה י' ובכיתה י"א מחצית א (40 ש"ש)

הנושא	מספר שעות הלימוד	מטרות אופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה-למידה
מבוא לעולם המשפט	6	התלמידים יערכו היכרות ראשונית עם עולם המשפט, מושגי יסוד ואמת משפטית	משפט משפט צדק חוק פסיקה אמת עובדתית אמת משפטית	מלכים א, ג 16-25 [משפט שלמה המלך] בני דון יחיא "משפט שלמה – דגם לחשיפת האמת העובדתית" דעת 102 (תשס"ג).	התלמידים יעלו מגוון אפשרויות לפתרון בעיה משפטית

הנושא	מספר שעות הלימוד	מטרות אופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה- למידה
השחקנים במערכת המשפט	5	התלמידים יכירו את השחקנים המרכזיים הפועלים במערכת המשפט	שופט עורך דין משפטן משטרה שירות בתי הסוהר היועץ המשפטי לממשלה פרקליטות המדינה	מרק גאלאנטר, "מדוע 'אלה שיש להם' נוטים להצליח: הרהורים על גבולות השינוי החברתי" מעשי משפט ד, 15 (תרגום: ישי מישורי, 2011).	התלמידים יעלו מגוון רחב של נקודות מבט של השחקנים לסוגיה משפטית נבחרת
סוגי משפט	3	התלמידים יכירו את סוגי המשפט השונים: משפט ציבורי, פרטי, אזרחי ופלילי וידעו לערוך השוואות ביניהם.	משפט פלילי, ענישה, חוק העונשין, סעד משפטי, משפט אזרחי, הקודיפיקציה האזרחית החדשה, תובע, נתבע, נאשם.	ס' 300 לחוק העונשין, התשל"ז-1977. חוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984. תקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984.	התלמידים יערכו השוואה בין סוגי המשפט השונים
מקורות המשפט הישראלי	3	התלמידים על מקורות המשפט הישראלי.	משפט ישראלי, משפט עברי, משפט אנגלי, משפט עותמני	חוק יסודות המשפט, התש"ם-1980.	התלמידים יערכו מיון בין מקורות המשפט השונים לתוך מערכת משפט אחת
עיקרון שלטון החוק	6	התלמידים יבינו מהי משמעותו של חוק תוך הדגשת שלושה היבטים: א. חשיבות עיקרון שלטון החוק במשטר דמוקרטי ב. כפיפות מערכת המשפט לעיקרון שלטון החוק. ג. כיצד נוצר חוק, מה מטרתו וכיצד הוא מנוסח.	שלטון החוק המאפיינים של החוק לפי המלומד רז בהירות החוק רטרואקטיביות	Joseph Raz, <i>The Authority of Law: Essays on Law and Morality</i> [תרגום (1979)] מספרו של המלומד רז בקשר לשלטון [החוק]	התלמידים יסיקו על השלכות של נטילת החוק לידיים בנושאים בהם קיים קונצנזוס ציבורי
הפרדת רשויות	3	התלמידים יכירו את עיקרון הפרדת הרשויות,	הפרדת רשויות, עירוב סמכויות, כנסת, ממשלה, בתי	חוק-יסוד: הכנסת. חוק-יסוד: הממשלה.	התלמידים יזהו רכיבים וקשרים במערכת

הנושא	מספר שעות הלימוד	מטרות אופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה- למידה
		ויבינו את חשיבותו לקיומה של רשות שופטת אובייקטיבית כמו כן, התלמידים יבינו כי לכל רשות יש סמכויות מעין שיפוטיות	המשפט, בית המשפט העליון, בג"צ	חוק-יסוד : השפיטה.	רשויות השלטון, הקשר העדין ביניהן ומערכת האיזונים והבלמים
עבודת עורך הדין	3	התלמידים ייחשפו למורכבות עבודתו של עורך הדין	עבודת עורך הדין ניהול תיק משפטי חיסיון עו"ד-לקוח אתיקה מקצועית	לימור זר גוטמן, "חובת הסודיות וחיסיון עורך דין לקוח חלק ראשון", אתיקה מקצועית 14.	התלמידים ינסו להבין את נקודת מבטו של עורך הדין בביצוע עבודתו ושיקולים אתיים. תשולב הרצאת עורך דין
מבנה מערכת בתי המשפט	3	התלמידים יכירו את ערכאות השיפוט השונות וכן את בתי המשפט בעלי הסמכויות הייחודיות	ערכאה, בית משפט השלום, בית המשפט המחוזי, בית המשפט העליון, בג"צ, ערעור, בתי דין מיוחדים כגון בית משפט לענייני משפחה	חוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984. חוק בית המשפט לענייני משפחה, התשנ"ה-1995.	התלמידים יערכו בידוד משתנים של תופעות המתקיימות בערכאות בתי המשפט השונים (למשל: הליך ערעור)
סמכות עניינית וסמכות מקומית	3	התלמידים ילמדו את ההפרדה בין הערכאות השיפוטיות השונות עפ"י סמכויותיהן	סמכות עניינית סמכות מקומית	חוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984.	התלמידים יערכו בידוד של מצבים הקושרים לחוסר סמכות עניינית ולחוסר סמכות מקומית
היסודות החוקתיים של מדינת ישראל	5	התלמידים ידונו בדילמה של חוקה במדינת ישראל כן יכירו חוקי יסוד חוקתיים וידונו במשמעותם בהיעדר חוקה	חוקה, חוק יסוד, שריון, פסקת ההגבלה	חוק-יסוד : כבוד האדם וחירותו. חוק-יסוד : חופש העיסוק. חוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט) (תיקון מס' 3 והוראת שעה), התשע"ב-2012.	התלמידים יערכו מיון בין זכויות יסוד שונות על פי סדר חשיבותן

הנושא	מספר שעות הלימוד	מטרות אופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה- למידה
				חוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט) (תיקון מס' 4 והוראת שעה), התשע"ד-2013.	

פרק 2: זכויות חשודים ונאשמים במהפכה החוקתית

הפרק נלמד בכיתה י"א מחצית א (40 ש"ש)

הנושא	מספר שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה- למידה
מהות ההליך הפלילי ומטרותו	6	התלמידים יכירו את ההליך הפלילי, מהותו ומטרותיו, וידונו בחיוניותו לקיום משטר דמוקרטי ושלטון החוק	תחילת המשפט, הקראת כתב האישום, פרשת התביעה, פסק הדין- זיכוי או הרשעה, גזר הדין, שיטה אדוורסרית מול אינקוויזיטורית	סעי' 3, 184, 215, 238 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982. מרדכי קרמניצר, "התאמת ההליך הפלילי למטרה של גילוי האמת, או האם לא הגיעה העת לסיים את עונת המשחקים" משפטים יז, 475 (תשמ"ח).	התלמידים יבדקו את הצדקת הידע הפלילי שלהם והערכתו.
סדר הדין הפלילי לאור המהפכה החוקתית	6	התלמידים יבינו את חשיבותו של סדר הדין הפלילי ככלי מרכזי בשירות ומימוש זכויות היסוד החוקתיות	המהפכה החוקתית, השופט אהרון ברק, דוקטרינת הפירות הפסולים	סעי' 1, 3, 6, 7, 16-20 לחוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א-2001. חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.	התלמידים יערכו מיזוג (אינטגרציה) בין חיבור רעיונות המרכזיים של משפט חוקתי ומשפט פלילי.
זכויות העצור, החשוד והנאשם	6	התלמידים יכירו וידונו בזכויות החוקתיות של עצור/ חשוד/	זכויות חוקתיות כגון מעצר, שמירה על כבוד הנחקר	סרט: בשם האב (יוניברסל, 1993).	ניתוח מקרה על פי הסרט "בשם האב" ושאלות שאלות

הנושא	מספר שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה- למידה
		נאשם בהליך הפלילי			אודות כוחה הרב של מערכת האכיפה
תלונה וחקירה משטרתית	3	התלמידים ילמדו שההליך הפלילי מתחיל בהגשת תלונה וחקירה משטרתית	תלונה חקירה משטרתית עבירה מסוג פשע חוסר עניין לציבור	סעי' 58-60 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982. ס' 2 לפקודת הפרוצדורה הפלילית (עדות), 1927. חוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים), התשס"ב-2002.	התלמידים יעלו מספר נקודות מבט להצדקת תלונות מוצדקות מול תלונות שווא
זכויות החשוד	6	התלמידים יכירו את זכויות היסוד של חשודים: זכות השתיקה, חיסיון מהפללה עצמית והזכות להיוועץ בעורך דין	זכות השתיקה, חיסיון מפני הפללה עצמית, הודעה בדבר קיום זכות ההיוועצות, זכות ההיוועצות בעורך דין	סעי' 15(ד), 15(ז), 161-162 לחסד"פ. ע"פ 5203/98 חסון נ' מדינת ישראל , פ"ד נו (3) 274 (2002). ע"פ 5121/98 יששכרוב נ' התובע הצבאי הראשי , (טרם פורסם) 1 (2006).	התלמידים יערכו תהליך של הסקה לחשיבות זכויות החשוד לקיום משטר דמוקרטי
זכות ייצוג לנאשם	4	התלמידים יבינו את תפקידה של המדינה בשמירה על זכויות עצורים ונאשמים, מתוך התייחסות לתפקידה של הסניגוריה הציבורית	זכות הייצוג הסניגוריה הציבורית	סעי' 11-20 לחסד"פ. חוק הסניגוריה הציבורית, התשנ"ו-1995. צו הסניגוריה הציבורית (ייצוג נאשמים מחוסרי אמצעים), התשנ"ו-1996.	התלמידים יעריכו את ההליך הטכני של זכות ייצוג לנאשם.
עיון בחומר החקירה	3	המשך דיון בחשיבות שמירה על זכויות הנאשם. התלמידים ידונו	זכות העיון בחומר החקירה	סעי' 74-84, 108 לחסד"פ. סעי' 44-46 לפקודת הראיות	התלמידים יעריכו את ההליך הטכני של עיון

הנושא	מספר שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה- למידה
		בצורך בעיון בחומר החקירה על ידי הסגורה		[נוסח חדש], התשל"א-1971.	בחומר החקירה.
זכויות נפגעי עבירה	6	התלמידים יכירו את זכויות נפגעי העבירה בהליך הפלילי	נפגע עבירה קורבן המשולש הפלילי הזכות לפרטיות זכות להגנה	חוק זכויות נפגעי עבירה, תשס"א-2001	התלמידים יערכו תהליך של הסקה לחשיבות זכויות נפגעי עבירה בהליך הפלילי

פרק 3: דיני חוזים

הפרק נלמד בכיתה י"א מחצית ב (50 ש"ש)

הנושא	מספר שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה- למידה
חופש החוזים כזכות יסוד ומגבלות חופש החוזים (*)	6	התלמידים יכירו את דיני החוזים, הרציונל למיסוד קשרים כלכליים- מסחריים וכן זכות הקניין כזכות יסוד	חוזה חופש ההתקשרות, חוזה הנוגד את תקנת הציבור, חוזה פסול, זכות הקניין, זכות יסוד חופש העיסוק מול חופש החוזים	סעי' 24, 30-31 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973. חוק-יסוד: חופש העיסוק. חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו.	התלמידים יעלו נקודות מבט על המתח שקיים בין חופש החוזים ומגבלותיו
הצעה וקיבול לקראת כריתתו של חוזה (*)	3	התלמידים יבינו את התנאים המוקדמים לכריתתו של חוזה וכן הצעה וקיבול	הצעה, קיבול גמירות דעת, מסוימות, כריתת חוזה	סעי' 1-11, 26, 60 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973.	התלמידים יפתחו מספר דרכים מגוונות לייצוגים של הצעה וקיבול
ניהול משא ומתן לקראת כריתת חוזה	3	התלמידים יבינו שתהליך כריתת החוזה צריך	עקרון תום הלב, משא ומתן לקראת כריתתו של	סעי' 12 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973.	התלמידים יצדיקו את הצורך

הנושא	מספר שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה- למידה
ועיקרון תום הלב (*)		להתקיים בתום לב. התלמידים יחשפו לחשיבות שמקנה הפסיקה למושג תום הלב במשפט הישראלי.	חוזה, חובת הגילוי	ע"א 846/76 עטיה נ' ארט, פ"ד לא (2) 780 (1977).	בעיקרון תום הלב והערכתו
צורת החוזה, דרישת הכתב	3	התלמידים ילמדו את חשיבות דרישת הכתב בחוזה מקרקעין. כן יבינו כיצד בנוי חוזה מסחרי במקרקעין.	דרישת הכתב, חוזה בעל פה, הסכם גינטלמני	ס' 23 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973. ס' 8 לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969. ס' 5(א) לחוק המתנה, התשכ"ח-1968.	התלמידים יסיקו את המקרים בהם קיים צורך בדרישת הכתב
תוכן החוזה	4	התלמידים יבינו את חשיבות הדיוק בניסוח חוזה. התלמיד ייחשפו לאקטיביזם שיפוטי וכיצד בית המשפט נכנס בנעלי הצדדים לחוזה	פרשנות, תניות מכללא, אקטיביזם שיפוטי	סע' 25-26 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973. ע"א 4628/93 מדינת ישראל נ' אפרופים שיכון ויזום (1991) בע"מ פ"ד מט (2), (1995) 265.	עבודה בקבוצות על פסקי הדין.
פגמים בכריתת החוזה: טעות והטעה (*)	6	התלמידים יבינו את הפגמים טעות והטעה בתהליך כריתת חוזה ואת הסעדים המשפטיים	טעות הטעה	סע' 14-15 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973.	התלמידים יעלו אפשרויות מגוונות לפתרון אי פגמים בחוזה
פגמים בכריתת החוזה: עושק וכפיה (*)	6	התלמידים יבינו את הפגמים של עושק וכפיה בתהליך כריתת חוזה ואת	עושק כפיה	סע' 17-18 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973.	התלמידים יעלו אפשרויות מגוונות לפתרון אי פגמים בחוזה

הנושא	מספר שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה- למידה
		הסעדים המשפטיים			לפגמים בחוזה
חוזה בלתי חוקי	3	התלמידים יבינו שקיימים חוזים שתוכנם בלתי חוקי, למשל חוזה לביצוע עבירה ומכאן בטלותם	חוזה בלתי חוקי עבירה ביטול	סעי' 30-31 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973.	התלמידים יצדיקו את הצורך בפסילת חוזה בלתי חוקי
הפרת חוזה ותרופות	3	התלמידים יבינו את ההשלכות המשפטיות של הפרת חוזה ומהן התרופות שהחוק מעניק לזכות הצד הנפגע.	אכיפה, ביטול, פיצויים, סיכול,	חוק החוזים (תרופות) התשל"א-1970.	התלמידים יעלו אפשרויות מגוונות לפתרון/ אי פתרון להפרת חוזה ותרופות
חוזים אחידים	3	התלמידים ילמדו לזהות תנאים מקפחים בחוזה אחיד וכיצד להגן על הצרכן מפניהם.	חוזה אחיד, תנאי מקפח, ביטול תנאי מקפח	חוק החוזים האחידים, התשמ"ג-1982.	התלמידים יערכו השוואה בין חוזים אחידים לחוזה בשוק החופשי
חקיקה פרלמנטרית במשפט מסחרי- אזרחי: דיני חוזים כמקרה בוחן (*)	10	התלמידים ייחשפו לעבודת הח"כים בהקשר של חקיקת חוקים אזרחיים- מסחריים, ההליך הפרלמנטרי, הועדות הרלבנטיות לתחום זה	חברי כנסת, חקיקה ראשית, ומשנית, קואליציה- אופוזיציה, תקנון הכנסת, ועדות הכנסת (ועדת הכספים, ועדת הכלכלה, ועדת המדע והטכנולוגיה)	חוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973. חוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981.	סיור לימודי במשכן כנסת ישראל בירושלים

פרק 4: דיני עבודה

הפרק נלמד בכיתה י"ב מחצית א (50 ש"ש)

הנושא	מספר שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה- למידה
מבוא לדיני עבודה (*)	6	התלמידים יכירו את חשיבות משפט העבודה לחיים המודרניים ולשמירת זכויות העובד.	עבודה, אבטלה, גישה ליברלית וסוציאליסטית, בתי הדין האזוריים לעבודה, בית הדין הארצי לעבודה	חוק בית הדין לעבודה, התשכ"ט-1969.	התלמידים יזהו רכיבים וקשרים לעולם דיני העבודה
מבוא לעבודת נוער (*)	3	התלמידים ייחשפו לזכויות הנוער בחייהם היומיומיים – הן כנוער עובד והן בצעדים הראשונים בעולם העבודה	טופס 101 מס הכנסה זכויות נוער	חוק עבודת נוער, התשי"ג-1953. ס' 121(ב) לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש].	התלמידים יערכו מיזוג בין רעיונות הקשורים לדיני עבודה ולעבודת בני נוער.
עבודת נוער (*)	6	מהן זכויות בני הנוער העובד? גיל העובד, שכר, תנאי עבודה, אפליה בעבודה, סעיפים חשובים בחוזה, התלמידות	עבודת נוער	חוק עבודת נוער, התשי"ג-1953. ד"מ (בי"ש) 2387/01 שפירר נ' טוב אל חברה לשיווק בע"מ (2002).	התלמידים יערכו השוואה בין זכויות עובדים בגירים ובין זכויות בני נוער.
מתנדבים (*)	3	התלמידים יציגו את תפיסתם לגבי עולם ההתנדבות ויבינו, מבחינה ערכית, את ההבדל בין התנדבות לבין שכר. מאידך יבינו את זכותם לשכר בתור מתלמדים	מתנדב ההבחנה בין עובד למתנדב מחויבות אישית	ע"ב 5666/02 (ת"א) איציק אבל נ' רדיו אפ. אס. השפלה בע"מ (06/01/2005).	התלמידים יערכו השוואה בין מתנדב לעובד
יחסי עובד-מעסיק: מיהו מעסיק?	3	התלמידים יכירו את חשיבותו של המעסיק, חובותיו כלפי העובדים ודאגה כלפיהם	מעסיק, מיקור חוץ, קבלן, קבלן כוח אדם, קבלן שירותים, מעסיק עיקרי	ס' 1 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995.	התלמידים יציגו כתבה או מאמר מהעיתון על אחריות המעסיק בהקשר של הצדקת הידע והערכתו.

הנושא	מספר שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה- למידה
יחסי עובד-מעסיק: מיהו העובד? (*)	6	התלמידים ילמדו את הגדרת העובד ולשם כך יכירו מבחנים בפסיקה	עובד, קבלן עצמאי, קבלן שירותים, משתתף חופשי, פריילנסר, מבחן הפיקוח, מבחן ההשתלבות, מבחן התכלית, המבחן המעורב	בג"צ 5168/93 מור נ' ביה"ד הארצי לעבודה, פ"ד נ(4) 628 (1996). סעי' 1, 11-18 לחוק העסקת עובדים באמצעות קבלני כוח אדם, התשנ"ו-1996. ס' 6 לחוק העסקת עובדים באמצעות קבלני כוח אדם (תיקון), התש"ס-2000.	התלמידים יערכו בידוד משתנים של המתח הקיים בין המעסיק והעובד.
חוקי מגן (*)	3	התלמידים יכירו את משמעות חוקי המגן ויבינו מדוע מתערבת המדינה בתחום משפט פרטי לכאורה ונותנת לו גוון ציבורי. התלמידים יכירו חוקי מגן עיקריים	חוק קוגנטי ודיספוזיטיבי, חוק מגן שכר מינימום	חוק שכר מינימום, התשמ"ז-1987.	התלמידים יצדיקו או לחילופין יתנגדו למנגנון חוקי המגן הקיים בישראל.
שעות עבודה ומנוחה, חופשה שנתית (*)	3	התלמידים יכירו את תכלית חוק שעות עבודה ומנוחה התלמידים יבינו את משמעות החופשה ככלי לשימור העבודה ואת הרציונל הסוציאלי העומד מאחוריו	שעות עבודה, הפסקה, יום מנוחה, שעות נוספות חופשה שנתית, צבירת חופשה	סעי' 1-23, 30, 35 לחוק שעות עבודה ומנוחה, התשי"א-1951. ע"ע (ארצי) 570/06 עו"ד עמוס אגרון נ' עו"ד זיוה כץ (2007). חוק חופשה שנתית, התשי"א-1951.	התלמידים יעלו מגוון נקודות מבט של מתן שעות עבודה ומנוחה לעובד.
קיום בכבוד	3	התלמידים ינתחו את המושג קיום בכבוד ויקשרו בינו לבין עולם דיני העבודה	קיום בכבוד	בג"צ 366/03 עמותת מחויבות לשלום וצדק חברתי נ' שר האוצר, (טרם)	התלמידים יעלו מגוון אפשרויות פתרון לבעית הקיום בכבוד.

הנושא	מספר שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה- למידה
		כמגנים על הזכות לקיום בכבוד.		פורסם (2005). [בג"צ קיום בכבוד]	
שכר מינימום (*)	3	התלמידים יבינו את התפיסה החברתית מאחורי שכר המינימום ויביעו עמדה בעד/ נגד העלאת שכר המינימום	שכר מינימום, שעות נוספות, שכר מינימום לפי גיל	סעי' 8-14, א, 11-14 לחוק שכר מינימום, התשמ"ז-1987 ע"ע (ארצי) 1054/01 טוילי נ' דהרי, פד"ע לז 746 (2002).	התלמידים יצדיקו או לחילופין יתנגדו לגובה שכר המינימום הקיים בישראל.
חוזה העבודה האישי	3	התלמידים ילמדו את מהות חוזה עבודה, חוזה אישי, התלמידים יבינו את ההבדל בין חוזים שונים למשרות שונות (שירות אישי לעומת משרה אחידה)	חופש העיסוק, חוזה יחס, התקשרות, חובות הצדדים, מפגש רצונות, חוזה למתן שירות אישי, אכיפה/פיצוי	בג"צ 239/83 מילפלדר נ' ביה"ד הארצי לעבודה, פ"ד מא(2) 210 (1987).	התלמידים ישוו בין חוזה עבודה אישי ובין חוזה אזרחי- מסחרי סטנדרטי.
ארגוני עובדים	4	הכרת יחסי העבודה הקיבוציים: מהותם, רקע היסטורי, הזכות להתאגדות והמתח המובנה בין המעסיק והארגון המאוגד	התארגנות עובדים, הסכם קיבוצי, ארגון יציג, התאגדות מקצועית, יחסים קיבוציים, צו הרחבה הסתדרות העובדים החדשה	סעי' 33-ח33 טז לחוק הסכמים קיבוציים, התשי"ז-1957. עסק (ארצי) 24/10 הוט טלקום בע"מ נ' הסתדרות העובדים הלאומית, (2010).	התלמידים יצדיקו את קיומם של ארגוני עובדים.
פיטורי עובד	4	התלמידים ילמדו מתי מסתיימים יחסי עובד-מעסיק, מה ההבדל בין התפטרות לפיטורין, מתי המתפטר הוא כדין מפוטר?	פיטורין, התפטרות, תנאים סוציאליים, שימוע לפני פיטורין, תום לב, זכות טיעון ועמידה, איסור פיטורין	ע"ע (ארצי) 387/08 אלי פרג'ון נ' חברת הדואר (2008) חוק עבודת נשים, התשי"ד-1954. חוק חיילים משוחררים (החזרה לעבודה), התשי"ט 1949.	התלמידים יזהו רכיבים לשמירת זכויותיו של העובד המפוטר או המתפטר.

הנושא	מספר שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה- למידה
		מגבלות על פיטורים			

פרק 5: משפט מבויים

הנושא נלמד בכיתה י"א שנתי (90 ש"ש)

הנושא	מספר שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה- למידה
רקע לתולדות המשפט המבויים	6	התלמידים ייחשפו לעולם המשפט המבויים, תולדותיו, השימושים הלימודיים בו	משפט מבויים Moot-Court דיבייט משפט מבויים ככלי לימודי תחרות משפט מבויים בפקולטות למשפטים	אפרת רחף, "המשפט המבויים: פוטנציאל לא ממומש במערכת החינוך הישראלית?" הפרלמנט 44 (2004).	דרך חזיתית (פרונטאלית)
הצדדים בדיבייט	3	התלמידים יכירו את הצדדים בדיבייט ונטל השכנוע רובץ על כתפי התביעה	תביעה הגנה נטל השכנוע	אתר האינטרנט של המרכז הישראלי להעצמת האזרח – תוכנית שיג ושיח ("דיבייט") www.ceci.org.il	דרך חזיתית (פרונטאלית)
נאום משפטי	6	התלמידים ילמדו כיצד כותבים נאום משפטי	פתיחה טיעונים סיכום	אתר האינטרנט "שיג ושיח (דיבייט)"	סדנת כתיבה
חקר נושא	6	התלמידים יתחלקו לקבוצות בנות 4 תלמידים כל אחת (4 לתביעה ו-4 להגנה) ויבחרו נושא אקטואלי באמצעותו יתנהל ניתוח ודיון משפטיים מעמיקים	אקטואליה היבט משפטי ההליך האזרחי ההליך הפלילי ההליך החוקתי (בג"צ)	חיפוש נושא אקטואלי באתרי חדשות אינטרנטיים (אתרי ynet, nrg, walla, mako, haaretz) כל תלמיד יקבל מהמורה רשימת קריאה מתאימה לנושא הלימוד,	סדנת הנחיה וחיפוש מידע באינטרנט במעבדת מחשבים

הנושא	מספר שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה- למידה
		בסוגיה אקטואלית		כולל חקיקה, ופסיקה	
מבנה הדיבייט	4	התלמידים ילמדו כיצד בנוי הדיבייט וסדר הצגת הדברים	נאומי פתיחה טיעונים ניהול חקירה תפקיד העדים נאומי הסיכום הכרעת הדין	אתר האינטרנט "שיג ושיח (דיבייט)"	דרך חזיתית (פרונטאלית)
נאום הפתיחה	6	התלמידים ילמדו את חשיבות נאום הפתיחה	רקע עובדות המקרה מיקוד הנושא טיעונים בקצרה דרישת התביעה/ ההגנה	אתר האינטרנט "שיג ושיח (דיבייט)" משפט איכמן ישיבה 01 (ארכיון המדינה) [מתוך אתר www.youtube.com]	דרך חזיתית (פרונטאלית) והקרנת קטע וידאו "משפט איכמן"
טיעונים	6	התלמידים ילמדו את חשיבות הטיעונים במשפט המבויים וכי מדובר בלב הדיבייט	טיעונים מנומקים ומשכנעים הישענות על מקורות משפטיים ועיתונאיים משפט משווה	אתר האינטרנט "שיג ושיח (דיבייט)"	סדנת למידה להצגת טיעונים ממקרה בוחן נבחר
ניהול חקירה	3	התלמידים ילמדו כיצד לנסח שאלה ממוקדת, בהירה, פשוטה ומכוונת מטרה	ניסוח שאלה מיקוד שאלה הכוונת העד למתן תשובה	אתר האינטרנט "שיג ושיח (דיבייט)"	סדנת למידה בה מוצגת אמנות ניהול חקירה ממקרה בוחן נבחר
תפקיד העדים	6	התלמידים ילמדו את תפקיד העדים	עדות מטעם התובע/ הנתבע עד מטעם התובע/ הנתבע דיני ראיות	אתר האינטרנט "שיג ושיח (דיבייט)" "עדויות במשפט איכמן עברית – ארכיון המדינה" [מתוך אתר www.youtube.com]	סדנת למידה עם מורה המגמה והקרנת קטע וידאו משפט איכמן

הנושא	מספר שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה- למידה
נאום הסיכום	6	התלמידים יבינו שנאום הסיכום נועד לתמצת ולחזור על עיקרי הדברים	חזרה על טענות הצדדים חילוף אמירה מעניינת מחקירת העדים סיכום בקשת הכרעת דין מבית המשפט	אתר האינטרנט "שיג ושיח (דיבייט)"	דרך חזיתית (פרונטאלית)
מבט על מקרה בוחן	6	התלמידים יסתכלו על מקרה בוחן בדיבייט ויתנו דעתם לסיכום פרק המשפט המבויס	כלי להבעת והשמעת עמדה	סרט העוסק בזכויות מיעוטים, זכויות אדם, זכויות נשים, הצגת עמדות בדיבייט סרט לדוגמא: הוכחים הגדולים (2007).	הקרנת סרט
כתיבת הדיבייט (א)	6	התלמידים יתדיינו ויכינו את הדיבייט	עבודה קבוצתית שיתוף הובלה יזמות	חומרי לימוד אותם יקבלו התלמידים בהתאם לנושא שבחרו וכן חומרים אותם ימצאו התלמידים באישור המורה	סדנת כתיבה
כתיבת הדיבייט (ב)	6	התלמידים יגישו את הדיבייט לתיקוני והערכת המורה	עבודה קבוצתית שיתוף הובלה תיקון	הפניה לחומרי לימוד נוספים (במידת הצורך)	סדנת כתיבה
חזרה גנרלית	6	התלמידים יציגו בע"פ את הנושא בו הם בחרו לכתוב במסגרת העבודה הקבוצתית (חזרה גנרלית)	חזרה גנרלית שיפור מקצים אחרונים הבעה בעל פה	אתר האינטרנט "שיג ושיח (דיבייט)"	סדנת הנחיה
הצגת הדיבייט	8	התלמידים יציגו בע"פ את הנושא בו הם בחרו לכתוב במסגרת	הבעה בעל פה עבודה קבוצתית	עושים סדר (החינוכית 23, 2011)	סדנה עם מורי המגמה, אשר

הנושא	מספר שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה- למידה
		העבודה הקבוצתית	יכולת שכנוע דיבור בהגהה נכונה	[תחרות שיח ושיג תשע"א - ראיון ב"עושים סדר" מתוך אתר www.youtube.com]	משמשים כשופטים
רפלקציה	6	התלמידים יענו על שאלות רפלקציה בקשר לתהליך שעברו במסגרת הכנת הדיבייט והצגתו.	רפלקציה התבוננות עצמית ועל האחר ביקורת הבעת דעה	משרד החינוך- המזכירות הפדגוגית (אגף רוח וחברה), חלופות והערכות במדעי החברה (אוגוסט 2014) [חלק רפלקציה אישית]	דרך חזיתית (פרונטאלית)

פרק 6: דיני תאגידים

הפרק נלמד בכיתה י"ב מחצית א (50 ש"ש)

הנושא	מספר שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה- למידה
מבוא לדיני תאגידים (*)	6	התלמידים יכירו את תחום דיני התאגידים, סוגי תאגידים, הצורך בתאגידים בחברה מודרנית ובעולם כלכלי- מסחרי	חברה, חברה פרטית וחברה ציבורית, שותפות (רשומה ולא רשומה), בחברה מודרנית ובעולם כלכלי- אגודה שיתופית	א. פרוקציה דיני חברות חדשים לישראל 11-33 (תשנ"ד).	התלמידים יזהו רכיבים וקשרים לעולם דיני התאגידים.
האישיות המשפטית הנפרדת (*)	6	התלמידים ילמדו על הרציונל הטמון בעיקרון האישיות המשפטית הנפרדת מבעליה	אישיות משפטית כשרות משפטית חברה בע"מ	א' פרוקציה, "מושג ותיאוריה בתורת האישיות המשפטית" עיוני משפט יז 167 (תשנ"ב). פס"ד סלומון נ' סלומון בע"מ (פס"ד אנגלי).	התלמידים יטענו להגיון של עיקרון האישיות המשפטית הנפרדת מבעליה

הנושא	מספר שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה- למידה
תורת האורגנים ואחריות התאגיד (*)	6	התלמידים ילמדו על מעמד בעלי המניות בחברה, וכן תפקידיהם נושאי משרה בחברה, סמכויותיהם והקשר ביניהם	נושה בעל מניה דירקטור מנכ"ל נושא משרה אורגן	סעי' 252, 254 לחוק החברות, התשנ"ט-1999.	התלמידים יעלו השערות בקשר לתפקוד החברה ללא אחד מאורגניה.
חובות נושאי משרה (*)	6	התלמידים יבינו את החובות החלות על נושא משרה	חובות זהירות חובות אמונים	ע"א 817/79 קוסוי נ' פויכטונגר, פ"ד לח(3) 253 (1984).	התלמידים ישוו בין חובות אמונים לחובות זהירות.
הרמת מסך (*)	6	התלמידים יבינו את עיקרון הרמת המסך, למה צריכים אותו? מתי משתמשים בו? מי רשאי להחליט על הרמת המסך?	הרמת מסך, אחריות אישית, הליך פלילי	ס' 6 לחוק החברות, התשנ"ט-1999. ת"א (ת"א) 2244/81 קומפני פריזיין דה פרטיסיפסיון נ' שמואל פלאטו שרון ואח', פ"מ תשמ"ד (ב) 10 (1991).	התלמידים יעלו מגוון נקודות מבט לסוגיה משפטית בה בית המשפט נדרש להרמת מסך.
הליך ההתאגדות	4	התלמידים ילמדו על הליך ייסוד חברה פרטית	תקנון; שם חברה; תכלית החברה; מטרות החברה	סעי' 2-3, 8-10, 25-31, 36-45 לחוק החברות, התשנ"ט-1999.	התלמידים יכינו מסמך פעולות להקמת חברה פרטית
בעיית הנציג (*)	6	התלמידים יבינו ניגודי האינטרסים הבסיסיים והמובנים בין המנהלים לבין בעלי המניות	בעיית הנציג; ניגודי אינטרסים; אדישות רציונלית של בעלי המניות	א. פרוקציה דיני חברות חדשים לישראל (תשנ"ד).	התלמידים יעלו את הערכים שנמצאים במתח המובנה בין בעלי המניות והמנהלים והערכתו.
חברה פרטית	10	התלמידים ילמדו על התאגדות החברה		א. פרוקציה דיני חברות חדשים לישראל (תשנ"ד).	סיור לימודי אל משרדיה

הנושא	מספר שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה- למידה
		הפרטית, מטרותיה, התנהלותה		חומר רקע על חברה פרטית.	של חברה פרטית.

פרק 7: חובת הצלה במשפט הישראלי

הפרק נלמד בכיתה י"ב מחצית ב (50 ש"ש)

הנושא	מספר שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה- למידה
מבוא – חובת הצלה	2	התלמידים יכירו את המצבים בהם עולה השאלה האם אדם חייב להציל אדם אחר מסכנה פיזית לחייו? חובה משפטית או אחריות חברתית- מוסרית? התלמידים יגבשו דעה בעצמם על סמך ניתוח סיטואציות אמיתיות	חובה הצלה אחריות פלילית מעשה מחדל	סי' 1, 18 לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (הגדרת "מעשה", ו- "מחדל");	התלמידים יעלו מגוון נקודות מבט למקרים שאירעו בישראל ואשר עלתה בהם דילמת חובת הצלה ו/או העזרה לאדם אחר.
חובת הצלה במסורת היהודית ובמסורת הנוצרית	4	התלמידים יכירו דרכים קיימות במסורת היהודית והנוצרית היכולות להוות בסיס לעיצובה של נורמה חוקית בנושא זה	ואהבת לרעך כמוך לא תעמוד על דם רעך משל השומרונים הטוב	<u>המשפט העברי</u> : ספר ויקרא, פרק י"ט, פסוקים ט"ז, י"ח. ניל הנדל - 'חוק לא תעמוד על דם רעך, התשנ"ח-1998: השראה ומציאות'. <u>מחקר משפט כרך טז (תשס"א)</u> , עמ' 245-250. <u>הנצרות</u> :	התלמידים יערכו השוואה בין הלכת המשפט העברי ובין המסורת הנוצרית – וידונו האם המדובר בחובה מוסרית או חובה משפטית, ומה תוכנה.

הנושא	מספר שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה-למידה
				משל השומרוני הטוב (מעובד מתוך הברית החדשה, הבשורה על-פי לוקאס, פרק י', פסוקים 25-37)	
המצב המשפטי בישראל עד 1998 – שלב א'	4	התלמידים יכירו את המצב המשפטי בקשר לחובת ההצלה בישראל עד 1998 באמצעות פס"ד לורנס – שלב א' – התלמידים יכירו את עובדות המקרה + כלל אי ההתערבות של ערכאת הערעור	עובדות מהימנות הערכת ראיות אי התערבות של ערכאת הערעור בממצאי עובדה ומהימנות	ע"פ 119/93 ג'ייסון לורנס נ' מדינת ישראל , פ"ד מח(4), 1. ס' 7-1 בפסק דינו של השופט ד. לוי ס' 53 לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971. ע"א 4175/12 תעשית אבן וסיד בע"מ נ' גדיר אברהמים . ס' 14-16 בפס"ד	התלמידים יזהו רכיבים וקשרים של עובדות המקרה מתוך פסק דין לורנס.
המצב המשפטי בישראל עד 1998 – שלב ב'	4	המשך המצב המשפטי באמצעות פס"ד לורנס – שלב ב' התלמידים יכירו את המצב החוקי בנקודת הזמן; ההצדקות לאי קיומה של חובת הצלה כללית בחוק; מקומות בחוק מה כן ניתן להסיק חובת הצלה	חובת הצלה חופש הפרט / חירות חובה משפטית מול חובה מוסרית	ע"פ 119/93 ג'ייסון לורנס נ' מדינת ישראל , פ"ד מח(4), 1. ס' 31-28 בפס"ד של השופט ד. לוי ס' 2-1 בפס"ד של השופט ג. בדך	התלמידים ינתחו את ההצדקות לאי הטלת חובת הצלה אל מול ההצדקות להטלתה. התלמידים יערכו השוואה בין עמדות השופטים לוי ובדך.
תגובת המחוקק לפסק דין לורנס (1995-1998)	4	התלמידים יבינו את השפעת הפסיקה על שינוי המצב החוקי בקשר לחובת ההצלה	תהליך החקיקה (הצעת חוק מליאת הכנסת	הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 47) (לא תעמוד על דם רעד), התשנ"ה-1995.	התלמידים יעלו את נקודות המבט השונות של חברי הכנסת בדיונים על הצעת החוק וישוו בין הצעת החוק

הנושא	מספר שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה-למידה
		אגב העמקה בלימוד תהליך החקיקה.	קריאה ראשונה, שניה ושלישית ועדת חוקה, (חוק ומשפט)	ישיבת מליאת הכנסת מיום 05.04.95 – אישור הצעת החוק לקריאה ראשונה (עמ' 249-254) פרוטוקול מס' 197 של ישיבת ועדת חוק חוקה ומשפט מיום 09.06.98 <u>נוסח חוק לא תעמוד על דם רעך, תשנ"ח-1998</u> ישיבת מליאת הכנסת מיום 22.06.98 – אישור הצעת החוק בקריאה שנייה ושלישית (עמ' 102-120).	המקורית לנוסח החוק הסופי שאושר.
המצב החוקי הקיים בקשר לחובת ההצלה	6	התלמידים יכירו את החוק המטיל לראשונה בישראל חובת הצלה כללית. התלמידים יכירו נקודות לביקורת על החוק אגב שיח בין האקדמיה לבין המחוקק.	הושטת עזרה לאדם אירוע פתאומי סכנה חמורה ומיידית אי פגיעה בהוראות "כל דין" אחר שיפוי תביעת נזיקין חסינות מתביעת נזיקין	חוק לא תעמוד על דם רעך, תשנ"ח-1998 ע"א 8447/06 קופת חולים מאוחדת נ. איתמר היימן (22.05.2011) ע"א 6649/96 הסתדרות מדיצינית הדסה נ. עופרה גלעד ואח' (20.06.1999), פסקה ראשונה וס' 21 בפס"ד של השופט אנגלרד ס' 5(א) לחוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ט-1979. תקנות השתלת אברים (תשלום	התלמידים ינתחו את הוראות החוק והביקורת עליו.

הנושא	מספר שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה-למידה	
				פיצוי והחזר כספי בעד הוצאות לתורם), תש"ע-2010 ניל הנדל - יחוק לא תעמוד על דם רעך, התשנ"ח-1998 : השראה ומציאות'. מחקר משפט כרך טז (תשס"א), עמ' 269-271 ס' 7א, 8, 9, 18 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש]		
כלים משפטיים נוספים המעודדים פעולות הצלה ו/או עזרה הדדית בעניינים ספציפיים	4	התלמידים יכירו מקורות נוספים בחקיקה, בחוקים ספציפיים, המקימים ו/או מעודדים הצלה ועזרה	אפוטרופסות ס' 15 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962. ס' 2 לחוק שירותי הכבאות, תשי"ט-1959. ס' 1א64, א64 לפקודת התעבורה [נוסח חדש]. ת' 144, 146 תקנות התעבורה, תשכ"א-1961. ס' 80(2), 287, 289 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה-1995	התלמידים יעלו את נקודות המבט של החוקים השונים לנושא חובת ההצלה – האם באמת חובה חוקית או דרך לעודד/לתמרץ/לתגמל פעולות הצלה?	אפוטרופסות ס' 15 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962. ס' 2 לחוק שירותי הכבאות, תשי"ט-1959. ס' 1א64, א64 לפקודת התעבורה [נוסח חדש]. ת' 144, 146 תקנות התעבורה, תשכ"א-1961. ס' 80(2), 287, 289 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה-1995	התלמידים יעלו את נקודות המבט של החוקים השונים לנושא חובת ההצלה – האם באמת חובה חוקית או דרך לעודד/לתמרץ/לתגמל פעולות הצלה?
אי מניעת פשע – חובה עקיפה להצלת חיים של צד שלישי	6	התלמידים ילמדו על עבירת אי מניעת פשע בחוק העונשין ויסודותיה על רקע רצח רבין והרשעת מרגלית הר-שפי	מעשה "פשע" פלוני זומם אמצעים סבירים	ס' 262 לחוק העונשין, תשל"ז – 1977 ע"פ 3417/99 מרגלית הר-שפי נ. מדינת ישראל (21.02.2001) מ. פרידלנדר. אי מניעת פשע:	התלמידים יערכו השוואה והבחנה בין חובת ההצלה הכללית לפי חוק לא תעמוד על דם רעך לבין החובה למנוע פשע.	התלמידים ילמדו על עבירת אי מניעת פשע בחוק העונשין ויסודותיה על רקע רצח רבין והרשעת מרגלית הר-שפי

הנושא	מספר שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה-למידה
		באי מניעת הרצח.		היקפה הראוי של העבירה. המשפט (גיליון 12)	התלמידים יעלו מגוון נקודות מבט בנושא אי מניעת פשע
חובת הצלה על רקע עבירת האינס - יסודות עבירת האינס	6	התלמידים ילמדו את מבנה עבירת האינס בחוק העונשין (מושגי יסוד-יסודות העבירה) לרבות התייחסות החוק למצב של "אונס קבוצתי" בו עולה סוגיית חובת ההצלה ואי עמידה מנגד. התלמידים יכירו את פרשת האונס בשמרת עם דגש על יסוד ההסכמה.	אינוס/אונס בעילה הסכמה חופשית (ביטול הדרישה ל: "נגד רצונה"; "שימוש בכוח")	דן אלמגור (1963). כשאת אומרת לא. ס' 345, 346 לחוק העונשין, תשל"ז-1977 תיקון 21 לחוק העונשין (1988) תיקון 61 לחוק העונשין (2001) ע"פ 5612/92 מדינת ישראל נ' בארי ואח' פ"ד מח(1), 302	התלמידים ינתחו את יסודות העבירה ויערכו השוואה בין נסיבות ביצוע העבירה לבין העונש המוטל בגינן בהתאם לחוק. התלמידים יעלו נקודות מבט לגבי דרישת ההסכמה לקיום יחסי מין העולה מפס"ד בארי.
צדדים לעבירה	2	התלמידים ילמדו על הצדדים לעבירה ואחריותם הפלילית. התלמידים יכירו את סעיף החוק העוסק באונס קבוצתי, וזאת ביחס לצדדים לעבירה ושאלת חובת ההצלה, אם ניתן להסיק כזו מנוסח החוק.	מבצע משדל מסייע בנוכחות אחר	חוק העונשין, תשל"ז-1977, סעיפים 29, 30, 31, 345(ב)(5)	התלמידים יזהו את ההבדלים בין הצדדים לעבירה: מבצע, משדל, מסייע. התלמידים יערכו השוואה בין הצדדים לעבירה לבין ה"אחרים" בס' 345(ב)(5)
"אונס קבוצתי"	4	התלמידים יבינו את ההשלכות של אי הושטת עזרה על ידי "העומדים מן הצד".	"אונס קבוצתי"	סרט קולנוע: הנאשמים (1988). במאי: ג'ונתן קפלן. 111 דקות	שאלת שאלות אודות המעורבים הישירים באירוע האונס.

הנושא	מספר שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה-למידה
העומדים מן הצד	2	התלמידים ילמדו על המושג "עומדים מן הצד" בהקשר הפסיכולוגי, ההיסטורי והמשפטי.	עומדים מנגד עומדים מן הצד	עדי וולפסון. (27.01.16). מספיק לעמוד מנגד. Ynet. בילי לניאדו. (26.01.17). כמו בשואה, העולם שוב עומד מהצד ושותק. Nrg. שרי שביט. (05.05.09) הטבע האנושי הוא לעמוד מהצד. מאקו. "אפקט הצופה מן הצד" Latane & Darley (1970) (מעובד) ניסוי בעקבות המין הקבוצתי בחוף: מה אתם הייתם עושים? (25.04.12). החדשות.	התלמידים יעבדו בקבוצות, ינתחו את מקורות הקריאה ובעיית "העומדים מן הצד", יסיקו מסקנות ויציגו אותן במליאה. התלמידים יצפו בסרטון ויעלו נקודות מבט תוך השוואה לניתוח שביצעו קודם לכן.
העמדה לדין	2	לסיכום הנושא התלמידים ילמדו על האפשרויות המשפטיות להעמדה לדין של "העומדים מן הצד" במקרה של אונס קבוצתי	סיכום המושגים העיקריים בפרק: לא תעמוד על דם רעך; אונס קבוצתי; מבצע ומסייע; עומד מן הצד	תמר אלמוג. (02.09.20). הסעיפים החריגים בכתב האישום בפרשת האונס הקבוצתי באילת. כאן. ברוך כצמן. (26.08.20). האונס באילת: חייבים להאשים גם את מי שצפה, עודד, ראה ולא הזעיק עזרה. גלובס. פרשת האונס באילת (קיץ 2020) – קטעי עיתונות	התלמידים יאספו מידע ברשת ויחקרו מקרה של אונס קבוצתי. התלמידים יעלו ויסכמו את האפשרויות להעמדה לדין במקרים של צופים מן הצד באירוע של אונס קבוצתי

פרק 8: קייס משפטי

הפרק נלמד בכיתה י"א מחצית א (20 ש"ש) ובכיתה י"ב מחצית ב (60 ש"ש) –
סה"כ 80 ש"ש

הנושא	מספר שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה- למידה
מבוא לקייס משפטי (*)	3	התלמידים יבינו את נושא הקייס המשפטי, היותו כלי לימודי וחשיבותו לעולם המשפט	קייס משפטי חינוך משפטי קליני	סטיבן וויזנר, "הקליניקה המשפטית: חינוך משפטי בשם האינטרס הציבורי" עיוני משפט כה (2), 383-369 (נובמבר 2001).	למידה עצמית מונחית
קייס משפטי ככלי ניתוח (*)	5	התלמידים יכירו את השימוש בקייס המשפטי ככלי ניתוח בעולם המשפט ולהעלאת טיעונים	ניתוח קייס הסקת מסקנות העלאת טיעונים	קייס משפטי שיובא על ידי המורה	למידה עצמית מונחית
קייס משפטי ככלי להבאת דוגמה (*)	5	התלמידים ילמדו על היות הקייס המשפטי כלי להבאת דוגמה כאשר רוצים להשתמש בטיעונים	משפט משווה מקרים משפטיים דומים	בחירת קייס אקטואלי על ידי התלמידים באתרי חדשות כגון ynet, nrg, haaretz, walla, mako	סדנה במעבדת מחשבים
בית המשפט העליון (*)	9	התלמידים יכירו את סמכויות בית המשפט העליון ופועלו במשכנו בירושלים	בג"צ בית משפט לערעורים אזרחיים ופליליים	חוק-יסוד: השפיטה.	יום סיור בירושלים והדרכה
קריאת חוק (א) (*)	5	התלמידים ילמדו על סעיפי החוק השונים וזיהוי החלקים החשובים כשקוראים חוק	שם החוק שנת חיקוק סעיף מטרת החוק (לא תמיד) סעיף הגדרות	חוק מספר החוקים שיובא על ידי המורה.	למידה עצמית מונחית

הנושא	מספר שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה- למידה
			כותרות השוליים		
קריאת חוק (ב) (*)	5	התלמידים ילמדו על מצבים של תיקון החוק, תחולה, הוראות מעבר וכניסה לתוקף	תיקון לחוק תחולה ואי תחולה, הוראות מעבר כניסה לתוקף ורטרואקטיביות (אם יש)	חוק מספר החוקים שיובא על ידי המורה.	למידה עצמית מונחית
קריאת חוק (ג)	4	התלמידים ילמדו האם החוק דורש חקיקת תקנות, ביצוע, הוראות מיוחדות בחוק, שמירת דינים	סעיף ביצוע ותקנות הוראות מיוחדות בחוק סמכויות שמירת דינים	חוק מספר החוקים שיובא על ידי המורה.	למידה עצמית מונחית
קריאת חוק (ד)	4	התלמידים ילמדו על קיומם של סעיפי עונשין בחוק, סעיף הנוגע לדין המדינה, וכן איך ניתן לערער על חוק או סעיף מסוים מהחוק	סעיף עונשין סעיף דין המדינה סעיף ערעור	חוק מספר החוקים שיובא על ידי המורה.	למידה עצמית מונחית
חיפוש במאגרי מידע- חוקים (*)	3	התלמידים יבינו כיצד לחפש חוק מתאים לפי מרכיביו ועל פי צורכי התלמיד	חיפוש ביבליוגרפיה מקורות מידע	בחירה של חוק אחד על ידי התלמידים במאגר המשפטי נבו nevo.co.il חיפוש בגוגל	סדנה במעבדת מחשבים
ניתוח פסק דין: כותרת (*)	5	התלמידים ילמדו לזהות את מרכיב הכותרת, אשר מסייע בהליך חיפוש פסק הדין המתאים	סוג ההליך מספר ההליך שמות הצדדים שם הקובץ בו התפרסם פסק הדין התאריך בו ניתן פסק הדין הרכב השופטים רשימת חוקים בהם נעשה	ע"פ 196/64 היועץ המשפטי לממשלה נ' מרדכי בש, יח (4) 568 (1964). ע"א 416/91 יצחק ממנן נ' רחל טריקי, מז (2) 652 (1993).	למידה עצמית מונחית

הנושא	מספר שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה- למידה
			שימוש במהלך פסק הדין רציו של פסק הדין רשימת פסקי הדין שאוזכרו על ידי בית המשפט במהלך הדיון המשפטי שמות המייצגים		
ניתוח פסק דין: קריאת העובדות (*)	4	התלמידים ילמדו לזהות ולסכם את סיפור המעשה	חשיבות העובדות מאפשר לזכור את פסק הדין מהעובדות נבנית ההלכה	ע"פ 196/64 היועץ המשפטי לממשלה נ' מרדכי בש. ע"א 416/91 יצחק ממן נ' רחל טריקי	למידה עצמית מונחית
ניתוח פסק דין: גלגולי הפרשה בערכאות קודמות	3	התלמידים ילמדו לזהות ערכאות קודמות (אם היו)	ערכאה ראשונה ערכאות קודמות ביהמ"ש העליון כערכאת ערעור	ע"פ 196/64 היועץ המשפטי לממשלה נ' מרדכי בש. ע"א 416/91 יצחק ממן נ' רחל טריקי	למידה עצמית מונחית
ניתוח פסק דין: השאלה המשפטית	3	התלמידים ילמדו על שאלה משפטית	שאלה משפטית החלת הנורמה הראויה	ע"פ 196/64 היועץ המשפטי לממשלה נ' מרדכי בש. ע"א 416/91 יצחק ממן נ' רחל טריקי	למידה עצמית מונחית
ניתוח פסק הדין: נימוקי השופטים	5	התלמידים יבינו את סוגי ואופן הנמקות השופטים בפסק הדין	רציו אוביטר צריך עיון	בחירה של פסק דין על ידי התלמידים במאגר המשפטי נבו/ חיפוש בגוגל.	למידה עצמית מונחית
חיפוש במאגרי מידע- פסקי דין (*)	5	התלמידים יבינו כיצד לחפש פסק דין מתאים לפי מרכיביו ועל פי צורכי התלמיד	חיפוש הלכה של ערכאה עליונה מקורות מידע	בחירה של חוק אחד על ידי התלמידים במאגר המשפטי נבו nevo.co.il חיפוש בגוגל.	סדנה במעבדת מחשבים
ניתוח קייס	6	התלמידים ילמדו כיצד	קריאת הקייס	קייסים אזרחיים- מסחריים שיובאו	למידה עצמית מונחית

הנושא	מספר שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	הוראה- למידה
אזרחי- מסחרי (*)		לנתח קיים אזרחי	זיהוי השאלות המשפטיות ההפרה עריכת התשובה – שלבים וארגון כתיבת התשובה	על ידי המורה לניתוח.	
ניתוח קיים פלילי	6	התלמידים ילמדו כיצד לנתח קיים פלילי	קריאת הקיים זיהוי השאלות המשפטיות הנורמה האוסרת הסנקציה עריכת התשובה – שלבים וארגון כתיבת התשובה	קייסים פליליים שיובאו על ידי המורה לניתוח.	למידה עצמית מונחית

ט. דרכי הערכה של התלמידים

כחלק מהלמידה המשמעותית, מוצעות דרכי הערכה מגוונות המאפשרות למידה מעמיקה, יצירתית וחוייתית יותר.

דרכי ההערכה המוצעות כוללות עבודת חקר, עבודת עמיתים, הגשת דו"ח סיור לימודי, עבודה קבוצתית, דיבייט, דו"ח צפייה בסרט, ועוד. דרכי ההערכה של התלמידים גובשו בהשראת חלופות הערכה מקובלות המוצעות על ידי מפמ"ר מדעי החברה.

ציון הבגרות בתוכנית הייחודית מורכב כדלקמן:

- שלוש חלופות הערכה בנות משקל של 20% מציון הבגרות כל אחת (סה"כ 60% מציון הבגרות).
- בחינת בגרות בכתב במשקל של 40% מציון הבגרות.

שלוש חלופות ההערכה:

- (1) **תלקיט** – החלופה מתבצעת בכיתות י"א, נשענת על פרקי הלימוד הנלמדים בכיתה י"א על פי מפתח של 90 ש"ש = 1 יח"ל.
- (2) **משפט מבויס** – החלופה מתבצעת בכיתה י"א, נשענת על פרק הלימוד "משפט מבויס" על פי מפתח של 90 ש"ש = 1 יח"ל.
- (3) **הקליניקה לסיוע משפטי** – החלופה מתבצעת בכיתה י"א, נשענת על פרקי הלימוד הנלמדים בכיתה י"א על פי מפתח של 90 ש"ש = 1 יח"ל.

בחינת בגרות בכתב:

הבחינה מתבצעת בכיתה י"ב, נשענת על נושאים נבחרים המסומנים בכוכבית בפרקי הלימוד הנלמדים בכיתות י"א-י"ב על פי מפתח של 180 ש"ש = 2 יח"ל.
ציון הבחינה בכתב מתבסס על:

- משקל הציון השנתי הוא 30% והוא מורכב מציון מחצית א' (מורכב משני מבחנים ותלמידאות), ציון מחצית ב' (מורכב ממבחן, מתכונת ותלמידאות).
- משקל ציון בחינת הבגרות הוא 70%.

לסיכום, הרכב והערכת 5 יחידות הלימוד יחשבו באופן המוצע בטבלה הבאה:

שם שאלון	שנת היבחנות	מספר יחידות לימוד	משקל בהרכב לציון סופי	דרך ההערכה	משקל ציון הערכה
תלקיט	י-יא	1	20%	כתיבת תקנון	10%
				עבודה	30%
				מבחן מסכם	30%
				דו"ח צפייה בסרט	10%
				דו"ח סיור לימודי	20%
משפט מבוים	יא	1	20%	נאום משפטי	20%
				כתב טענות	35%
				דיבייט	30%
				רפלקציה	15%
הקליניקה לסיוע משפטי	יא	1	20%	דו"ח צפייה בסרט	15%
				נייר עמדה	40%
				פרזנטציה	30%
				רפלקציה	15%
				בחינת בגרות	70%
בחינה בכתב	יב	2	40%	ציון שנתי יב	30%

י. עזרים, העשרות, סיורים, הרצאות

במהלך התוכנית, לאורך כיתות י"ב-י"א, מתוכננים לתלמידי התכנית מגוון העשרות, כולן או חלקן (בכפוף לזמינות, לוח זמנים, תקציב וכיו"ב משתנים שאינם בשליטה מלאה של בית החינוך), כדלקמן:

- שימוש במאגרים משפטיים לאיתור חוק, פסיקה, מידע משפטי וכל חומר תאורטי.
- צפייה בסרטי קולנוע, תכניות טלוויזיה ותכנים אקטואליים.
- סיור בבית משפט השלום ו/או בית הדין לעבודה ו/או בית המשפט המחוזי.
- סיור בבית המשפט העליון.
- סיור/הרצאה בפרקליטות המדינה ו/או מדור התביעות המשטרתי.
- סיור בפקולטה למשפטים, כולל ספרייה משפטית.
- הרצאת שופט.
- הרצאת עו"ד מומחה בתחום הפלילי.
- הרצאת עו"ד מומחה בתחום דיני עבודה.

מטלה משפט מבוים – כתיבת נאום (שכבת יא)

הוראות כלליות

1. עליכם לבחור קטע מהעיתונות עליו תכתבו נאום, בהתאם לאופן כתיבת נאום שנלמד בכיתה.
2. עליכם להתייחס לקייס משפטי ענייני עליו תוכלו לכתוב את הנאום.
3. יש להתייעץ עם המורה לפני שתתחילו לכתוב את הנאום.
4. עליכם לטעון במסגרת התביעה או ההגנה.
5. אורך הנאום לא יעלה על עמוד אחד, מוקלד במחשב בקובץ word, גופן David 12 רווח כפול.
6. יש להגיש את העבודה בזוגות למורה דרך הוובטופ עד ליום _____.
- בכותרת ההודעה יש לרשום "נאום משפטי – שמות התלמידים" וכן לצרף את הקובץ.
7. מדובר בהערכה חלופית וציון לבחינת הבגרות – אין מועד ב ! נא היערכו בהתאם להנחיות.

בהצלחה רבה!

מטלה משפט מבוים – מחוון כתיבת נאום (שכבת יא)

<u>נושא</u>	<u>פירוט</u>	<u>ניקוד</u>
קטע עיתונות	על התלמיד לשלב קטע עיתונות עליו התבסס הנאום (הקייס המשפטי)	10
הקייס המשפטי	הדגשת הקייס המשפטי עליו נכתב הנאום	10
הקדמה	הצגת הנושא בכלליות והכוונתו לקהל השומעים בהתאם לטענות התביעה/ ההגנה	15
טענות הנאום	על התלמיד היה לציין לפחות 3 טיעונים לטענות התביעה/ ההגנה. דגש ניתן לטענות משפטיות ופחות לטענות מוסריות/ ערכיות	30
סיכום	סיכום הנושא ו/או הסקת מסקנות של הנאום	15
מבנה וסדר הנאום	דגש ניתן להפרדה בין פסקאות, לניסוחים רהוטים ולהצגת מבנה נכון של חלקי הנאום	10
עמידה בזמנים	הכוונה לעמידה בזמנים בהגשת המטלה דרך הוובטופ	10

הערכה חלופית – ניתוח תקנון בית הספר

הנחיות כלליות:

1. אורך המטלה לא יעלה על שני עמודים, מוקלד במחשב בקובץ word, גופן David 12 רווח שורה וחצי.
2. ניתן לפנות אל המורה לשאלות דרך הוובטופ או הוואטסאפ בשעות סבירות.
3. יש להגיש את העבודה למורה דרך הוובטופ **עד ליום** _____ . מומלץ ואפשרי לסיים את המטלה לפני המועד הרשמי. בכותרת ההודעה יש לרשום "מטלה **כתיבת תקנון – שם התלמיד**" וכן לצרף את הקובץ.

חלק א:

8. עיינו בתקנון בית הספר שהועלה לוובטופ בתחילת השנה והתמקדו בסוגיה של תלבושת בית ספר.

9. עליכם לנתח את הסוגיה מזווית **משפטית**: כאשר מצד אחד עליכם להתייחס לעמדת הנהלת ביה"ס וצוות המורים ומצד שני עליכם להתייחס לזכויות התלמידים.

10. יש לטעון **לפחות שני נימוקים** התומכים בעמדת ההנהלה וצוות המורים, וכן לפחות שני נימוקים התומכים בזכויות התלמידים.

11. הביעו את עמדתכם האישית ביחס לסעיף התקנון הנבחר.

חלק ב' :

ענו על השאלות הבאות ביחס לסוגיה שקיבלתם:

א. מהי מטרת הסעיף?

ב. אופן ניסוחו – האם לשון החוק ברורה מספיק? הצע נוסח אחר מתאים יותר.

ג. מהן הזכויות המתנגשות בחוק זה?

ד. האם קיימת סנקציה על הפרת החוק? אם כן- האם היא סבירה בעיניך? אם לא- האם ראוי שתהיה סנקציה?

בהצלחה רבה!

מחווון כתיבת תקנון

0	10-15	15-20	25-30	שני נימוקים התומכים בעמדת ההנהלה/ התלמידים (30 נקודות)
לא השיב על השאלה או שגה בכול מרכיביה	ציין והסביר נימוק אחד.	ציין שני נימוקים אך ההסבר לוקה בחסר	ציין והסביר שני נימוקים	
0	5-6	7-8	10-15	איזו מטרה משרת החוק? (15 נקודות)
לא השיב על השאלה או שגה בכול מרכיביה	ציין מטרה אך יש שגיאות חמורות בהתייחסותו	ציין מטרה ראויה אך הניסוח לוקה בחסר	ציין מטרה ראוייה וניסח היטב	
0	4-5	6-7	8-10	אופן ניסוחו של החוק (10 נקודות)
לא השיב על השאלה		התייחס לאופן ניסוח החוק אך שגה בהיבט מסוים	התייחס היטב לאופן ניסוח החוק ולכל היבטי השאלה	

לא השיב על השאלה	5-6 ציין זכויות מתנגשות אך בניסוח התשובה נפלו שגיאות קשות	7-8 ציין זכויות מתנגשות אך בהסברו נפלו שגיאות	10-15 ציין זכויות מתנגשות והסבירן היטב, או הסביר היטב מדוע אין כאן זכויות מתנגשות	מהן הזכויות המתנגשות בחוק זה? (15 נקודות)
לא השיב על השאלה		10-14 השיב על מרכיבי השאלה אך בתשובתו יש שגיאות או סתירות	15-20 השיב כהלכה על כול מרכיבי השאלה	האם קיימת סנקציה. האם היא סבירה בעיניך? האם ראוי שתהיה סנקציה? (20 נקודות)
לא השיב על השאלה		הניסוח לוקה בחסר או לא ברור	ניסח כהלכה דעה אישית	מה דעתך האישית? (10 נקודות)

ביבליוגרפיה

ספרות

אוריאל פרוקצ'יה דיני חברות חדשים לישראל, 11-33 (תשנ"ד).
אוריאל פרוקצ'יה, "מושג ותיאוריה בתורת האישיות המשפטית" עיוני משפט יז 167 (תשנ"ב).
אפרת רחף, "המשפט המבוים: פוטנציאל לא ממומש במערכת החינוך הישראלית?" הפרלמנט 44 (2004).

בני דון יחיא "משפט שלמה – דגם לחשיפת האמת העובדתית" דעת 102 (תשס"ג).
הברית החדשה, הבשורה על-פי לוקאס, פרק י', פסוקים 25–37 [משל השומרונים הטוב].
ויקרא, פרק י"ט, פסוקים ט"ז, י"ח.

לימור זר גוטמן, "חובת הסודיות וחסיון עורך דין לקוח חלק ראשון", אתיקה מקצועית 14.
מיכל פרידלנדר. אי מניעת פשע: היקפה הראוי של העבירה. המשפט (גיליון 12).
מלכים א, ג 16-25. [משפט שלמה המלך]

מרדכי קרמניצר, "התאמת ההליך הפלילי למטרה של גילוי האמת, או האם לא הגיעה העת לסיים את עונת המשחקים" משפטים יז, 475 (תשמ"ח). מרק גאלאנטר, "מדוע 'אלה שיש להם' נוטים להצליח: הרהורים על גבולות השינוי החברתי" מעשי משפט ד, 15 (תרגום: ישי מישורי, 2011).
משרד החינוך- המזכירות הפדגוגית (אגף רוח וחברה), חלופות והערכות במדעי החברה (אוגוסט 2014).

ניל הנדל - 'חוק לא תעמוד על דם רעך, התשנ"ח-1998: השראה ומציאות'. מחקרי משפט כרך טז (תשס"א),

סטיבן וויזנר, "הקליניקה המשפטית: חינוך משפטי בשם האינטרס הציבורי" עיוני משפט כה (2), 369-383 (נובמבר 2001).

Latane & Darley. (1970). "אפקט הצופה מן הצד" (מעובד)

Joseph Raz, *The Authority of Law: Assays on Law and Morality* (1979)

חקיקה

חוק-יסוד: הכנסת.

חוק-יסוד : הממשלה.

חוק-יסוד : השפיטה.

חוק-יסוד : חופש העיסוק.

חוק-יסוד : כבוד האדם וחירותו.

חוק בית הדין לעבודה, התשכ"ט-1969.

חוק בית המשפט לענייני משפחה, התשנ"ה-1995.

חוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984.

חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995.

חוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981.

חוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967.

חוק החברות, התשנ"ט-1999.

חוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973.

חוק החוזים (תרופות) התשל"א-1970.

חוק החוזים האחידים, התשמ"ג-1982.

חוק הכשרות המשפטית והאפוסטרופסות, תשכ"ב-1962.

חוק המקרקעין, התשכ"ט-1969.

חוק המתנה, התשכ"ח-1968.

חוק הסכמים קיבוציים, התשי"ז-1957.

חוק הסנגוריה הציבורית, התשנ"ו-1995.

חוק העונשין, התשל"ז-1977.

חוק העסקת עובדים באמצעות קבלני כוח אדם, התשנ"ו-1996.

חוק העסקת עובדים באמצעות קבלני כוח אדם (תיקון), התש"ס-2000.

חוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א-2001.

חוק חופשה שנתית, התשי"א-1951.

חוק חיילים משוחררים (החזרה לעבודה), התש"ט-1949.

חוק יסודות המשפט, התש"ם-1980.

חוק לא תעמוד על דם רעך, תשנ"ח-1998.

חוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט) (תיקון מס' 3 והוראת שעה), התשע"ב-2012.

חוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט) (תיקון מס' 4 והוראת שעה), התשע"ד-2013.

חוק מטבע השקל החדש, התשמ"ה-1985.

חוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982.

חוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים), התשס"ב-2002.

חוק עבודת נוער, התשי"ג-1953.

חוק עבודת נשים, התשי"ד-1954.

חוק שירותי הכבאות, תשי"ט-1959.

חוק שכר מינימום, התשמ"ז-1987.

חוק שעות עבודה ומנוחה, התשי"א-1951.

פקודת הפרוצדורה הפלילית (עדות), 1927.
פקודת הנזיקין [נוסח חדש].
פקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971.
פקודת מס הכנסה [נוסח חדש].
פקודת התעבורה [נוסח חדש].

צו הסנגוריה הציבורית (ייצוג נאשמים מחוסרי אמצעים), התשנ"ו-1996.

תקנות השתלת אברים (תשלום פיצוי והחזר כספי בעד הוצאות לתורם), תש"ע-2010.
תקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 / תקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט-2018.
תקנות התעבורה, תשכ"א-1961.

הצעות חוק ודברי הכנסת

הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 47) (לא תעמוד על דם רעך), התשנ"ה-1995 (להלן: "הצעת החוק")
פרוטוקול ישיבת מליאת הכנסת מיום 05.04.95 – אישור הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 47) (לא תעמוד על דם רעך), התשנ"ה-1995 לקריאה ראשונה (עמ' 254-249).
פרוטוקול מס' 197 של ישיבת ועדת חוק חוקה ומשפט מיום 09.06.98.
ישיבת מליאת הכנסת מיום 22.06.98 – אישור הצעת החוק בקריאה שנייה ושלישית (עמ' 120-102).

פסיקה

בג"צ 366/03 עמותת מחויבות לשלום וצדק חברתי נ' שר האוצר, (טרם פורסם) (2005).
בג"צ 5168/93 מור נ' ביה"ד הארצי לעבודה, פ"ד נ(4) 628 (1996).
בג"צ 239/83 מילפלדר נ' ביה"ד הארצי לעבודה, פ"ד מא(2) 210 (1987).
ע"א 4628/93 מדינת ישראל נ' אפרופים שיכון וייזום (1991) בע"מ פ"ד מט (2), 265 (1995).
ע"א 416/91 יצחק ממון נ' רחל טריקי, מז (2) 652 (1993).
ע"א 817/79 קוסוי נ' פויכטונגר, פ"ד לח(3) 253 (1984).
ע"א 846/76 עטיה נ' אררט, פ"ד לא (2) 780 (1977).
ע"פ 5203/98 חסון נ' מדינת ישראל, פ"ד נו (3) 274 (2002).
ע"פ 5121/98 יששכרוב נ' התובע הצבאי הראשי, (טרם פורסם) 1 (2006).
ע"פ 196/64 היועץ המשפטי לממשלה נ' מרדכי בש, יח (4) 568 (1964).
ע"פ 119/93 גייסון לורנס נ' מדינת ישראל, פ"ד מח(4), 1.
ע"א 4175/12 תעשית אבן וסיד בע"מ נ' גדיר אבראהים (10.3.14) (פרסום ב"נבו").
ע"א 8447/06 קופת חולים מאוחדת נ. איתמר היימן (22.05.2011) (פרסום ב"נבו").
ע"א 6649/96 הסתדרות מדיציניית הדסה נ. עופרה גלעד ואח' (20.06.1999) (פרסום ב"נבו").
ע"פ 3417/99 מרגלית הר-שפי נ. מדינת ישראל (21.02.2001).
ע"פ 5612/92 מדינת ישראל נ' בארי ואח' פ"ד מח(1), 302.

ד"מ (ב"ש) 2387/01 עדי שפירר נ' טוב אל חברה לשיווק בע"מ (2002).
ע"ב 5666/02 (ת"א) איציק אבל נ' רדיו אפ. אס. השפלה בע"מ (06/01/2005).
עסק (ארצי) 24/10 הוט טלקום בע"מ נ' הסתדרות העובדים הלאומית, (2010).
ע"ע (ארצי) 387/08 אלי פרג'ון נ' חברת הדואר (2008).
ע"ע (ארצי) 570/06 עו"ד עמוס אגרון נ' עו"ד זיוה כץ (2007).
ע"ע (ארצי) 1054/01 טוילי נ' דהרי, פד"ע לו 746 (2002).
ת"א (ת"א) 2244/81 קומפני פריזיין דה פרטיסיפסיון נ' שמואל פלאטו שרון ואח', פ"מ תשמ"ד
(ב) 10 (1991).

פס"ד סלומון נ' סלומון בע"מ. (פס"ד אנגלי)

אתרי אינטרנט

אתר האינטרנט של המרכז הישראלי להעצמת האזרח – תוכנית שיג ושיח ("דיבייט")

<https://www.ceci.org.il>

אתר האינטרנט של הכנסת, ובכלל זאת – ועד חוק חוקה ומשפט:

<https://main.knesset.gov.il/Pages/default.aspx>

<https://main.knesset.gov.il/Activity/committees/huka/Pages/default.aspx>

מנגנון חיפוש פסק דין באתר בית המשפט העליון:

<https://supreme.court.gov.il/Pages/fullsearch.aspx>

סרטים

בשם האב (יוניברסל, 1993).

הוכחים הגדולים (2007).

משפט איכמן ישיבה 01 (ארכיון המדינה).

עדויות במשפט איכמן (ארכיון המדינה).

עושים סדר (החינוכית 23, 2011).

הנאשמים (פרמאונט, 1988).